

УДК 343.3/.7:351.745.5

DOI: <https://doi.org/10.21564/2311-9640.2025.24.339578>

Р. М. Шестопалов,

канд. юрид. наук, доц.,

прокурор відділу нагляду за

додержанням законів регіональним

органом безпеки Дніпропетровської

обласної прокуратури,

почесний працівник прокуратури

України

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА ЯК ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ДЕРЖАВИ

У цій науковій роботі здійснено дослідження концептуальних засад розуміння національної безпеки як об'єкту кримінально-правової охорони держави, акцентувавши увагу на особливості її розуміння саме як правової категорії, а також її місце, роль та значення в системі взаємодій з іншими суміжними галузями (публічним управлінням, економікою, соціологією, політологією, військово-оборонною сферою тощо). З цією метою проаналізовано стан наукових досліджень за обраною тематикою, а також, спираючись на власний практичний досвід правозастосування виокремлено стилі, підходи та вектор професійної уваги світосприйняття національної безпеки як правової категорії, що дало нагоду науково обґрунтувати власне термінопоняття національної безпеки, окреслити її об'єкт, що підлягає кримінально-правовій охороні, а також визначити національні інтереси як її основу.

Вказане дало змогу визначити найголовніші складові об'єкту національної безпеки, що підлягають кримінально-правовій охороні, – громадянин як її кінцевий бенефіціар, суспільство, держава.

Аналіз окремих положень Особливої частини Закону про кримінальну відповідальність про злочини проти основ національної безпеки в розрізі дослідження національних інтересів як фундаментальних потреб, цілей та цінностей, життєво необхідних для існування, розвитку та безпеки громадянина, суспільства, держави, дозволили прийти висновку, що вони є лакмусовим папірцем, що визначає національну безпеку як особливий соціальний феномен та правове явище, та є тою червоною ниттю, що окреслює її кримінально-правову охорону.

Окремим блоком піддано науковому обґрунтуванню стиль, підходи та вектор професійної уваги світосприйняття національної безпеки як правової категорії, а також проведено системний аналіз найголовніших складових об'єкта її кримінально-правової охорони (громадянина як її кінцевого бенефіціара та національних інтересів як базової основи).

***Ключові слова:** національна безпека; кримінально-правова охорона; правова категорія; правове регулювання; об'єкт; громадянин; суспільство; держава; національні інтереси.*

Постановка проблеми. Питання національної безпеки, як багатогранного, багатоаспектного та інтегративного системного явища і соціального феномену завжди перебувало в полі зору науковців, практиків, політичних та суспільних діячів, журналістів і пересічних громадян. Кожен із цих суб'єктів має власне розуміння та індивідуальну особливість світосприйняття зазначеного правового явища. Для прикладу, використання поняття «національної безпеки» у військово-політичному лексиконі та державному (публічному) управлінні, як правило, є синонімом обороноздатності держави, поняттям, що йде в унісон із зовнішньою безпекою держави та комплексом заходів, спрямованих на їх забезпечення і підтримання. Економісти можуть розглядати її як основу для матеріального забезпечення всіх інших складових національної безпеки (воєнної, соціальної, інформаційної тощо), оскільки логічним є те, що без міцної та стабільної економіки неможливо ефективно фінансувати оборону, підтримувати соціальні стандарти, розвивати науку та технології, протистояти зовнішнім викликам. У правовому сенсі, на наш погляд, це поняття виступає як правова категорія, що визначає стан захищеності життєво важливих інтересів суб'єктів національної безпеки, а також як об'єкт правового регулювання та охорони, стандарти якої закріплені в Конституції, законах та підзаконних нормативно-правових актах

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Науковці-правники не мають єдиного підходу щодо дефінітивного визначення даної правової категорії, та розглядають це явище в філософсько-правовому, воєнно-правовому, інституціональному, навчально-прикладному та інших аспектах.

Зокрема, П. Богуцький сприймає цей термін як феномен, котрий визначає безпекове існування людини, суспільства і держави, зміст якого має комплексні ознаки, що визначається безліччю найважливіших для людського буття цінностей та інтересів, які безумовно мають всезагальний характер¹.

О. Гончаренко та Е. Лисицин, аналізуючи понятійно-термінологічний апарат досліджень системи національної безпеки, визначають її як ступінь захищеності національних інтересів, що дозволяє вказувати лише на певний рівень безпечності².

О. Бантишев та О. Шамара розуміють під основами національної безпеки «конституційний, суспільний і державний лад України, її політичну систему, суверенітет, територіальну цілісність і недоторканість, обороноздатність, державну, економічну чи інформаційну безпеку, а також національну безпеку в екологічній і воєнних сферах»³.

О. Мотайло визначає національну безпеку як складне явище, що являє собою систему взаємопов'язаних елементів, яка включає в себе певну сукупність концептуальних установок і положень, соціально-політичних і правових інститутів і установ, визначених засобів, методів і форм, що дозволяють не допускати, уникати та реагувати на внутрішні та зовнішні небезпеки та загрози⁴.

Така слушна думка є ще одним підтвердженням тез Г. Ситника та М. Орла про те, що «поняття «національна безпека» є базовим для

¹ Богуцький П. П. Правовий режим кримінально-правової охорони національної безпеки України. *Кримінальне право в умовах глобалізації*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 25 трав. 2018 р.). Одеса: НУ «Одеська юридична академія», кафедра кримінального права, 2018. С. 82.

² Гончаренко О. М., Лисицин Е. М. Методологічні засади розробки нової редакції Концепції національної безпеки України. *Національна безпека*. 2001. № 4. С. 7.

³ Бантишев О. Ф., Шамара О. В. Кримінальна відповідальність за злочини проти основ національної безпеки України (проблеми кваліфікації): монографія. 2-е вид., перераб. та доп. Київ: Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2010. С. 26.

⁴ Мотайло О. Основні концептуальні підходи до сутності поняття «національна безпека». *Право та державне управління*. 2019. №4. С. 293.

визначення низки інших понять, серед яких, зокрема: «політика національної безпеки», «система національної безпеки», «загрози національній безпеці»⁵.

В. Ліпкан доходить висновку, що національна безпека як динамічний процес являє собою складний процес, в якому виникнення, зміна і знищення безпеки перебувають у діалектичній взаємозалежності – «через це будь-які намагання дати визначення поняттю «національна безпека» хибуватимуть на неповноту»⁶.

Майже аналогічну думку має З. Чуйко, яка визначає національну безпеку України як «динамічний політико-правовий режим, метою якого є стан убезпеченості національних інтересів від різного роду загроз, що досягається завдяки цілеспрямованій діяльності органів державної влади та інститутів громадянського суспільства з метою гарантування прав людини і основоположних свобод, їх прогресивного розвитку та стабільності конституційного ладу»⁷.

У широкому і вузькому сенсах пропонує розглядати категорію «національна безпека» Я. Лантінов, а саме: національна безпека у широкому сенсі – це система «безпек» як усіх складових нації України (ієрархічне поєднання безпеки держави, безпеки недержавних об'єднань (громад) та безпеки фізичних осіб), так і поєднання усіх аспектів безпеки (безпеки військово-політичної, економічної, енергетичної, екологічної, інформаційної тощо). Є підстави вважати, що національна безпека у широкому сенсі співпадає з суспільною безпекою (не плутати з громадською безпекою). Національна безпека у вузькому сенсі – це вищий, найзагальніший рівень безпеки, який не може бути зведений до жодного з окремих аспектів.

⁵ Ситник Г. П., Орел М. Г. Національна безпека в контексті європейської інтеграції України; за ред. Г. П. Ситника. Київ: Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2021. С. 75.

⁶ Ліпкан В. А. Теоретичні основи та елементи національної безпеки України: монографія. Київ: Текст, 2003. С. 50.

⁷ Чуйко З. Питання конституційних засад національної безпеки в Україні. *Вісник Акад. правових наук України*. 2008. № 3 (54). С. 139.

Змістом національної безпеки у вузькому сенсі є забезпечення «життя» нації України, її самобутньої життєдіяльності⁸.

Підсумовуючи аналіз наукових досліджень поняття категорії «національна безпека» доречним буде послатися на тезу із вступного слова фундаментальної праці українського економіста О. Власюка «Національна безпека України: проблеми внутрішньої політики» (2016 рік), що національна безпека гарантується шляхом визначення та подальшої нейтралізації загроз державності, суспільному ладу й політичному устрою, національній ідентичності. Небезпеку формує все, що руйнує державну незалежність, породжує нестабільність та спалахи насильства, розмиває й нищить усталені та ідентифікуючі уявлення національної політичної спільноти про себе і світ⁹.

Метою статті є піддати науковому обґрунтуванню стиль, підходи та вектор професійної уваги світосприйняття національної безпеки як правової категорії, а також провести системний аналіз найголовніших складових об'єкта її кримінально-правової охорони (громадянина як її кінцевого бенефіціара та національних інтересів як базової основи).

Виклад основного матеріалу. З правової точки зору, поняття «національної безпеки» буде по-різному сприйматися залежно від галузі права та стилю наукового та науково-практичного дослідження.

Навіть з практичної правничої точки зору вказана категорія матиме різне смислове навантаження залежно від виду юридичної професії та стилю реалізації практичних функцій.

Зокрема, юрист-міжнародник, юрист-криміналіст та викладач теорії держави та філософії права вкладатимуть зовсім різні змісти у дану правову категорію.

⁸ Лантінов Я. Щодо визначення національної безпеки України як об'єкта кримінально-правової охорони. *Форум права*. 2011. № 1. С. 572.

⁹ Власюк О. С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики: Вибр. наук. праці. Київ: НІСД, 2016. С. 15.

Так само оперуповноважений Служби безпеки України з підрозділу контррозвідки чи захисту інтересів державності, прокурор і суддя по-різному сприймають термінопоняття «національна безпека». І незважаючи на те, що всі вони в першу чергу мають звернутися до першоджерела, а саме: пункту 9 частини 1 статті 1 Закону України «Про національну безпеку України» № 2469-VIII від 21.06.2018, який дає нормативне визначення цього термінопоняття, різниця буде полягати в особливостях інтерпретації юридичного сприйняття поняття «національна безпека» крізь призму їх функціональної і процесуальної компетенції, визначених Конституцією України, галузевими законами («Про Службу безпеки України», «Про прокуратуру», «Про судоустрій і статус суддів»), Кримінальним процесуальним кодексом та іншим законодавством, а також залежно від «вектору їх професійної уваги». Наприклад, якщо для першого зусилля мають бути зосереджені на виявленні правопорушень у вказаній сфері та їх профілактиці, то для прокурора основна увага має полягати у належному притягненні осіб до відповідальності (забезпеченні належної правової процедури), а для суду – зваження доводів усіх сторін, їх оцінка та прийняття остаточного рішення, що матиме правові наслідки.

Вказане дає змогу визначити найголовніші складові об'єкту національної безпеки, що підлягають кримінально-правовій охороні, – громадянин як її кінцевий бенефіціар, суспільство, держава.

Звернімо увагу на такий важливий аспект, що зважаючи на людиноцентризьку пріоритетність розвитку національної безпеки як соціального й правового феномену, одним з головних об'єктів її саме кримінально-правової охорони є громадянин. Таку позицію можемо пояснити тим, що саме інститут громадянства обумовлює дуальний юридичний взаємозв'язок між особою та державою, що породжує взаємні права та обов'язки. Саме громадянство вказує на приналежність людини до певної держави, завдяки чому перші користуються певними правами та

несуть відповідальність перед другою, яка забезпечує захист їх прав та інтересів. Наявність взаємних прав і обов'язків між людиною і державою звичайно пов'язаний із необхідністю забезпечення державою загальних природних прав особи, у тому числі право на її безпеку, безпечні умови життєдіяльності та добробут, але, вважаємо, не пов'язаний із національними інтересами, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України.

Для прикладу: обов'язок шанувати закони держави і дотримуватися їх виникає як у людини, як у громадянина так і в особи без громадянства. Так само як і держава має забезпечувати безпечні умови життєдіяльності усіх трьох категорій осіб. Але виключно на громадян України, як певної правової категорії соціуму, поширюються окремі види суспільно-небезпечних діянь, які підлягають кримінально-правовій охороні, порушення яких мають певні кримінально-карані наслідки. А саме: згідно з диспозицією статті 111 Кримінального Кодексу України лише громадянин України є суб'єктом вчинення державної зради, тобто діяння умисно вчиненого на шкоду суверенітетові, територіальній цілісності та недоторканності, обороноздатності, державній, економічній чи інформаційній безпеці України¹⁰. У даному випадку саме національна безпека в сфері державної безпеки, інформаційній, економічній, науково-технологічній і воєнній сферах, як об'єкт злочинного посягання, а також суверенітет, територіальна цілісність та недоторканність, обороноздатність, державна, економічна чи інформаційна безпека України, як об'єкт кримінально-правової охорони, проявляються у системному взаємозв'язку виключно із громадянином України. Необхідність законодавчого закріплення їх кримінально-правової охорони від злочинних посягань саме громадян України, пов'язана із реалізацією національних інтересів, що забезпечують державний суверенітет України. І протиправні дії тільки громадян України утворюють за таких умов

¹⁰ Кримінальний Кодекс України від 05 квітня 2001 року № 2341-III. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T012341?an=911540> (дата звернення 25.07.2025).

склад даного кримінального правопорушення. Такі ж самі дії особи без громадянства чи іноземця не утворюватимуть склад злочину «державна зрада», але можуть утворювати за подібних умов склади інших кримінальних правопорушень, що посягають на національні інтереси української держави, її державний суверенітет, прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян.

Як антипод з точки зору суб'єкта посягання на національну безпеку наведемо диспозицію частини 1 статті 114 Кримінального Кодексу України (шпигунство) – передача або збирання з метою передачі іноземній державі, іноземній організації або їх представникам відомостей, що становлять державну таємницю, якщо ці дії вчинені іноземцем або особою без громадянства¹¹. У даному випадку, навпаки, лише іноземець чи особа без громадянства можуть бути суб'єктами даної кримінально-правової кваліфікації, а взаємозв'язок між громадянином України і державою Україна простежується в забезпеченні саме національних інтересів України, про що свідчить частина 2 цієї статті Особливої частини Закону про кримінальну відповідальність – звільняється від кримінальної відповідальності особа, яка припинила діяльність, передбачену частиною першою цієї статті, та добровільно повідомила органи державної влади про вчинене, якщо внаслідок цього і вжитих заходів було відвернено заподіяння шкоди інтересам України¹².

Вказане дає підстави зробити логічний висновок про те, що саме національні інтереси є лакмусовим папірцем, що визначає національну безпеку як особливий соціальний феномен та правове явище, та є тою червоною ниттю, що окреслює її кримінально-правову охорону, оскільки, як

¹¹ Кримінальний Кодекс України від 05 квітня 2001 року № 2341-III. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T012341?an=911540> (дата звернення 25.07.2025).

¹² Там само.

зазначає О. Власюк, проблема у сфері національної безпеки України виникає у разі загрози її національним інтересам¹³.

Слушною з цього приводу є думка П. Богуцького, що у правових відносинах національної безпеки національні інтереси формуються за рахунок життєво важливих для людини й суспільства матеріальних, духовних та інтелектуальних потреб, які дозволяють забезпечити безпекове існування і розвиток як суспільства, так і окремих соціальних утворень, утворити безпечні умови життєдіяльності людини. Цінностям безпеки протистоїть інша сфера, де за певних обставин, коли ігноруються цінності безпеки, перестає існувати людина, тобто перестає існувати суспільство й держава і зрештою втрачається здатність і можливість рефлексії права та усіх його цінностей. Матеріальні, інтелектуальні, духовні цінності завжди передують інтересам, цінності людського, суспільного існування, завжди є соціальними цінностями, визначаються умовами соціального буття та є різними по відношенню до різних сфер соціального існування. Серед основних цінностей, які визначають соціальне буття, є життя людини та безпека її життєдіяльності, звідси – безпека суспільства та всіх соціальних утворень, у тому числі безпека політичної організації суспільства, тобто держави¹⁴.

Вважаємо, що не дарма законодавець у галузевому Законі України «Про національну безпеку України» № 2469-VIII від 21.06.2018 дав визначення поняттю національна безпека крізь призму національних інтересів, а саме: національна безпека України – захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз. У свою чергу національні інтереси законодавець визначає як життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує

¹³ Власюк О. С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики: Вибр. наук. праці. Київ: НІСД, 2016. С. 26.

¹⁴ Богуцький П. П. Теоретичні основи становлення і розвитку права національної безпеки України: дис. ... д-ра. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2020. С. 184, 187.

державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян¹⁵.

Висновки. Аналіз наукових досліджень категорії «національна безпека» дозволяє дійти висновку, що вона є базовим і багатограним поняттям, що має власну структуру і систему, а також свою картину її світосприйняття залежно від сфери людського буття, та, відповідно, контексту науки її пізнання: правознавства, економіки, публічного управління, політики, журналістики, військової справи та оборони тощо.

Можемо зауважити, що національну безпеку доцільно розглядати як складне багаторівневе соціальне явище, яке включає комплекс закріплених, гарантованих та таких, що мають відповідний правовий механізм реалізації заходів, спрямованих на захист прав і свобод громадян, інтересів суспільства та держави, створення у них уяви безпеки й захищеності від зовнішніх і внутрішніх загроз, забезпечення правових, політичних, військово-оборонних та психологічних умов, що дозволяють гідно та вигідно (з урахуванням національних інтересів) представляти державу, суспільство, націю в умовах глобалізації та світової інтеграції.

Список використаних джерел

1. Богуцький П. Правовий режим кримінально-правової охорони національної безпеки України. *Кримінальне право в умовах глобалізації: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 25 трав. 2018 р.)*. Одеса: НУ «Одеська юридична академія», 2018. 260 с.
2. Гончаренко О. М., Лисицин Е. М. Методологічні засади розробки нової редакції Концепції національної безпеки України. *Національна безпека*. 2001. № 4. С. 6–7.
3. Бантишев О. Ф., Шамара О. В. Кримінальна відповідальність за злочини проти основ національної безпеки України (проблеми кваліфікації): монографія. 2-е вид., перераб. та доп. Київ: Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2010. 168 с.

¹⁵ Закон України «Про національну безпеку України» № 2469-VIII від 21.06.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення 25.07.2025).

4. Мотайло О. Основні концептуальні підходи до сутності поняття «національна безпека». *Право та державне управління*. 2019. №4. С. 288–293.
5. Ситник Г., Орел М. Національна безпека в контексті європейської інтеграції України: підручник; за ред. Г. П. Ситника. Київ: Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2021. 372 с.
6. Ліпкан В. А. Теоретичні основи та елементи національної безпеки України: монографія. Київ: Текст, 2003. 600 с.
7. Чуйко З. Питання конституційних засад національної безпеки в Україні. *Вісник Акад. правових наук України*. 2008. № 3 (54). С. 137–139.
8. Лантінов Я. Щодо визначення національної безпеки України як об'єкта кримінально-правової охорони. *Форум права*. 2011. №1. С. 570–574.
9. Власюк О. С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики: Вибр. наук. праці. Київ: НІСД, 2016. 528 с.
10. Кримінальний процесуальний Кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення 25.07.2025).
11. Богуцький П. Теоретичні основи становлення і розвитку права національної безпеки України: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2020. 410 с.
12. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 року № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення 25.07.2025).

REFERENCES

1. Bohutskyi, P. (2018). *Pravovyi rezhym kryminalno-pravovoi okhorony natsionalnoi bezpeky Ukrainy. Kryminalne pravo v umovakh hlobalizatsii: materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konf.* (Odesa, 25 trav. 2018). Odesa: NU «Odeska yurydychna akademiia» [in Ukrainian].
2. Honcharenko, O.M., Lysytsyn, E.M. (2001). Metodolohichni zasady rozrobky novoi redaktsii Kontseptsii natsionalnoi bezpeky Ukrainy. *Natsionalna bezpeka*, 4, 6–7 [in Ukrainian].
3. Bantyshev, O.F., Shamara, O.V. (2010). *Kryminalna vidpovidalnist za zlochyny proty osnov natsionalnoi bezpeky Ukrainy (problemy kvalifikatsii)*. Kyiv: Nauk.-vyd. viddil NA SB Ukrainy [in Ukrainian].
4. Motailo, O. (2019). Osnovni kontseptualni pidkhody do sutnosti poniattia «natsionalna bezpeka». *Pravo ta derzhavne upravlinnia*, 4, 288–293 [in Ukrainian].
5. Sytnyk, H.P., Orel, M.H. (2021). *Natsionalna bezpeka v konteksti yevropeiskoi intehtratsii Ukrainy*. H. P. Sytnyk (Ed.). Kyiv: Mizhrehionalna Akademiia upravlinnia personalom [in Ukrainian].
6. Lipkan, V.A. (2003). *Teoretychni osnovy ta elementy natsionalnoi bezpeky Ukrainy*. Kyiv: Tekst [in Ukrainian].

7. Chuiko, Z. (2008). Pytannia konstytutsiinykh zasad natsionalnoi bezpeky v Ukraini. *Visnyk Akad. pravovykh nauk Ukrainy*, 3 (54), 137–139 [in Ukrainian].
8. Lantinov, Ya. (2011). Shchodo vyznachennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy yak obiekta kryminalno-pravovoi okhorony. *Forum prava*, 1, 570–574 [in Ukrainian].
9. Vlasiuk, O.S. (2016). Natsionalna bezpeka Ukrainy: evoliutsiia problem vnutrishnoi polityky: Vybr. nauk. pratsi. Kyiv: NISD [in Ukrainian].
10. Kryminalnyi protsesualnyi Kodeks Ukrainy vid 13 kvitnia 2012 roku № 4651-VI. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (data zvernennia 25.07.2025).
11. Bohutskyi, P. (2020). Teoretychni osnovy stanovlennia i rozvytku prava natsionalnoi bezpeky Ukrainy. *Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
12. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (data zvernennia 25.07.2025).

Shestopalov R. M. National Security as an object of criminal law protection of the state

In this research paper, we delve into the conceptual foundations for understanding national security as an object of criminal law protection of the state. We specifically focus on the unique characteristics of its interpretation as a legal category, as well as its place, role, and significance within the broader system of interactions with related fields, including public administration, economics, sociology, political science, and the military-defense sphere. To achieve this, we've analyzed the current state of scholarly research on the chosen topic. Furthermore, drawing on our practical experience in law enforcement, we've identified the styles, approaches, and professional perspectives that shape the understanding of national security as a legal category. This has allowed us to scientifically substantiate our own definition of national security, delineate its object subject to criminal law protection, and define national interests as its core foundation.

This approach enabled us to pinpoint the most crucial components of the national security object that warrant criminal law protection: the citizen as its ultimate beneficiary, society, and the state.

An analysis of specific provisions within the Special Part of the Criminal Liability Law concerning crimes against the foundations of national security, viewed through the lens of national interests as fundamental needs, goals, and values vital for the existence, development, and security of the citizen, society, and the state, led us to conclude that they serve as a litmus test. This test defines national security as a distinct social phenomenon and legal concept, acting as the red thread that delineates its criminal law protection.

A separate section is dedicated to the scientific substantiation of the style, approaches, and professional focus of the perception of national security as a legal category. We also conduct a systemic analysis of the most important components of its criminal law protection object (the citizen as its ultimate beneficiary and national interests as the fundamental basis).

Key words: *National security; criminal law protection; legal category; legal regulation; object; citizen; society; state; national interests.*